

Datum
2023-11-23
Adress
205 80 Malmö
Diarienummer
ASN-2023-21549

Yttrande

Till
Kommunstyrelsen

Remiss angående remiss från Socialdepartementet - Ett stärkt och samlat skydd av välfärdssystemen (SOU 2023:52)

[Fyll i mottagarens diarienummer]

Arbetsmarknads- och socialnämnden föreslås besluta att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Arbetsmarknads- och socialnämnden har mottagit *Ett stärkt och samlat skydd av välfärdssystem* på remiss från Stadskontoret.

Utredningen föreslår en rad olika åtgärder för att förebygga och bekämpa bidragsbrott. Förslagen är främst inriktade på statliga myndigheters arbete men berör i vissa delar även kommunerna.

Arbetsmarknads- och socialnämnden ser positivt på att åtgärder vidtas för att stärka arbetet mot bidragsbrott men anser att vissa av utredningens förslag behöver utredas ytterligare. Detta gäller främst förslaget om en bidragsspärr och konsekvenserna av att undanta ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen från en sådan spärr.

Yttrande

Arbetsmarknads- och socialnämnden anser att vissa av utredningens förslag kan leda till ett mer systematiskt och enhetligt arbete för att bekämpa bidragsbrottslighet. För att detta ska vara möjligt är det dock av vikt att de många utredningar som pågår inom området ses i ett gemensamt sammanhang och att de förslag som lämnas harmoniserar. Risken är annars att förslagen leder till ett svåröverblickbart regelverk med uppenbara tillämpningssvårigheter.

Nämnden välkomnar särskilt att en skyldighet för Skatteverket att lämna uppgifter om tjänst införs och att uppgiften görs tillgänglig i SSBTEK.

När det gäller det föreslagna systemet med en bidragsspärr anser nämnden att även det i grunden är ett förslag som kan antas bidra till att bidragsbrottsligheten minskar. Nämnden ser dock flera problem med förslaget så som det är utformat i utredningen.

Enligt utredningen ska en bidragsspärr meddelas om förutsättningarna för en sådan är uppfyllda. Nämnden anser att det vore önskvärt att det i detta skede gjordes en prövning av hur en bidragsspärr skulle påverka möjligheterna till försörjning i det enskilda fallet. Detta är särskilt viktigt eftersom flera av de förmånstyper som skulle träffas av en bidragsspärr utgår till barnfamiljer, personer med funktionsnedsättningar och äldre. I många fall är den eller de förmåner som träffas dessutom den enskildes och dennes familj huvudsakliga inkomstkälla. Det är enligt nämnden därför inte rimligt att en bidragsspärr meddelas utan att hänsyn tas till vilka konsekvenser det får i det enskilda fallet.

Nämnden anser vidare att utredningens resonemang kring varför ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen inte ska träffas av en bidragsspärr och vilka konsekvenser det medför är alltför grunda. Utredningen konstaterar att ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen utgör en del av samhällets yttersta ekonomiska skyddsnät och att det inte vore acceptabelt att en bidragsspärr skulle kunna innebära att enskilda står helt utan möjligheter till försörjning.

Det föreslagna undantaget medför enligt nämnden att systemet med en bidragsspärr i stora delar riskerar att bli en överföring av kostnader och ansvar från staten till kommunerna, i stället för en påföljd för den enskilde. Även i detta sammanhang blir det tydligt att det inte är ändamålsenligt att en bidragsspärr meddelas utan att någon bedömning görs kring hur det påverkar den enskildes möjligheter till försörjning.

Det framgår inte av utredningen om någon hänsyn alls ska tas till att en bidragsspärr meddelats när en enskild ansöker om ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen. Samtidigt konstateras att det finns andra situationer i vilka enskilda helt kan diskvalificera sig från ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 §, exempelvis genom att inte stå till arbetsmarknadens förfogande på det sätt som krävs av dem. Även dessa personer kan stå helt utan andra möjligheter till försörjning.

En annan situation i vilken den enskilde kan få avslag på sin ansökan om ekonomiskt bistånd är när han eller hon inte bedöms ha utnyttjat alla tillgängliga möjligheter för att tillgodose sina behov. Så är exempelvis fallet när någon meddelas beslut om karens från sin a-kassa upp till 45 ersättningsdagar. Under de förhållandena bedöms den enskildes agerande på ett sådant sätt att rätt till ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen i huvudregel inte föreligger trots att andra, faktiska, möjligheter till försörjning saknas.

Det framstår enligt nämnden inte som förenligt med bidragsspärrens syfte att personer som exempelvis inte stått till arbetsmarknadens förfogande eller på annat sätt inte skött sin planering kan ges avslag på sin ansökan om ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen, samtidigt som personer som är dömda för bidragsbrott, kanske till och med mot just det ekonomiska biståndet, ges samma förmån.

När det gäller bidragsbrott som riktas mot det ekonomiska biståndet anges i utredningen att det får åtgärdas genom bättre kontroller. Nämnden vill i detta sammanhang lyfta att socialnämnderna i stor utsträckning saknar tillgång till de kontrollverktyg och samverkansmöjligheter som andra myndigheter har till sitt förfogande. Det är därför av vikt att även detta tas i beaktande i det fortsatta utredningsarbetet.

Sammantaget anser nämnden att frågan om bidragsspärrens utformning och tillämpning kräver ytterligare utredning och analys. Vid en sådan utredning bör fokus bl.a. läggas på hur vissa specifika förmånstyper förhåller sig till förslaget om bidragsspärr. Detta gäller särskilt äldreförsörjningsstöd, som utgår till personer som saknar medel till sin mest basala försörjning.

Att genomföra förslaget i sin nuvarande utformning riskerar enligt nämnden att medföra i nuläget oöverblickbara konsekvenser för såväl enskilda som kommuner. Om förslaget genomförs i den föreslagna formen befarar nämnden att helt nya behov skulle uppstå och därmed nya ansvarsområden falla på socialnämnden utifrån det yttersta ansvaret. Det kan enligt nämnden inte vara avsikten med den föreslagna ordningen. Det vore därför önskvärt att utredningen i stället utvecklade förutsättningarna för när beslutsmyndigheten kan medge undantag från en meddelad bidragsspärr till att omfatta situationer när den enskilde är i behov av förmånen eller stödet för att uppnå en skälig levnadsnivå.

Ordförande

.....
[Förnamn Efternamn]
.....

[Fyll i titel]

.....
[Förnamn Efternamn]
.....

[Här anger du om det finns reservationer/särskilda yttranden]